

TEL Trastorn específic del llenguatge (disfasia*)

- El trastorn específic del llenguatge (TEL) és un alteració en l'adquisició i el desenvolupament del llenguatge oral que inclou afectacions en un o en diversos components del llenguatge i que pot afectar a la comprensió i/o l'expressió en diferents graus de severitat. És un trastorn persistent que afecta des dels inicis en l'adquisició del llenguatge i es prolonga en la infància i l'adolescència, **poden deixar seqüeles significatives en la vida adulta.**
- Dificultats per a l'adquisició de la lectura i l'escriptura.
- Moltes dificultats per a comunicar-se que poden comportar problemes de relació social.
- Dificultats atencionals, especialment en activitats de gran càrrega verbal.
- Dificultats *matemàtiques* degut a que no comprenen els enunciats..
- Nivell molt alt de frustració que pot desembocar en comportaments negativistes i de desobediència perquè no poden comunicar-se de forma eficaç.

PAUTES I ESTRATÈGIES ESPECÍFIQUES PER AL PROFESSORAT

1. Adaptacions curriculars d'accés

- Evitar les preguntes de redactat llarg tant a tasques de classe/casa com als exàmens.
- Presentar els continguts curriculars amb suports variats (visuals, auditiu, manipulatiu, etc.) sempre que sigui possible.
- Donar instruccions escrites clares i concises (seqüenciar la informació si és massa llarga) i reforçar amb explicació oral.
- Introduir i finalitzar els continguts dels temes amb paraules o idees claus.
- Facilitar el significat del vocabulari nou dels diferents textos que li presentem.
- Oferir exercicis alternatius en el cas que es detecten dificultats importants.
- Facilitar-li el material per escrit quan hagi de copiar, ja que pot perdre informació en el procés de còpia per no processar correctament la informació.
- Supervisar les tasques de l'alumne, comprovant que ha comprès el material escrit que ha de treballar; explicar-li-ho oralment.
- Ajudar-lo en les tasques de desxifrar la informació escrita amb ajudes orals, fonamentalment.
- Ajudar l'alumne en la seva "zona de desenvolupament pròxim" per a promoure l'aprenentatge.
- En els textos escrits, convé procurar que realitzi una anàlisi d'oracions amb seqüències verbals en lloc d'escrites; només al final d'aquest procés oral podrà arribar a identificar les oracions escrites, després de treballar-les verbalment.

*Disfasia: retard en l'aparició del llenguatge, oral i escrit, associat a problemes perceptius.

- LECTURA EN VEU ALTA:
 - ◆ Preparar l'alumne per a quan hagi de llegir davant dels companys, ajudant-lo al seu costat a l'hora, per exemple, de desxifrar paraules.
 - ◆ Donar-li textos de lectura curts per a practicar a casa i després llegir-los a classe en veu alta.
 - ◆ Davant les lectures en veu alta, es valorarà amb l'alumne les millores que ha aconseguit i les dificultats que té encara. Al principi no hem de forçar la seva participació.
 - ◆ En funció de la velocitat lectora desenvolupada, es pot calcular la grandària del paràgraf que li podem donar en la pròxima lectura. En ocasions es pot retallar el tros que ha de llegir.
- Donar-li suport mentre realitza els exercicis i preguntar-li les dificultats que hi troba.
- Utilitzar contínuament l'autoavaluació perquè pugui comparar els seus progressos en comparació amb ell mateix.
- Donar-li més temps per a organitzar els treballs.
- No copiar de nou un dictat per haver realitzat un nombre elevat **d'errors ortogràfics** atès que la còpia sistemàtica de paraules no beneficia la integració de la ortografia.
- Elaborar diccionaris personalitzats d'enriquiment de vocabulari com a base per a la **COMPRESIÓ LECTORA**.
- Les tasques que se li proposen han de ser acordes al seu nivell individual..
- **MATEMÀTIQUES**: Simplificar els enunciats dels problemes eliminant informació innecessària per a la seva resolució, emprant frases senzilles en el plantejament, utilitzant una pregunta per a una resposta, etc. Facilitar quadres per a la resolució de cada problema que li permetin a l'alumne organitzar-se.

2. Adaptacions en els materials

- Utilitzar suports visuals per a marcar les rutines i les tasques: targetes, autoinstruccions visuals.
- Utilitzar material amb imatges.
- Utilitzar materials manipulatius.
- Utilitzar jocs per a acompanyar els processos d'aprenentatge.
- Adaptar els llibres de text, **reduint els continguts que ha d'aprendre**.
- Donar-li esquemes i resums amb frases curtes i amb suport visual (dibuixos, fotos, etc) per a estudiar i preparar els exàmens.
- Ajudar-li a registrar l'agenda.

3. Adaptacions en la metodologia

- Ubicació a l'aula prop del docent i de la pissarra i que pugui mantenir contacte visual amb tot el que hi ha a l'aula, ja que a través de la vista comprenen i es comuniquen millor.

- Facilitar la seva participació espontània.

- Donar-li sempre enunciats curts, sense interrupcions i ordenats. No poden copiar tot, perquè emprenen molt de temps i no avancen. Alliberar-los de copiar enunciats del llibre o de la pissarra.
- Donar-li instruccions d'una en una.
- **Adequar-li la quantitat de deures i el grau de dificultat.**
- Fer-li dictats més curts. Realitzar dictats preparats.
- Al corregir-li, fer-ho utilitzant la tècnica de modelatge o imitació.
- Utilitzar senyals com els asteriscs per a ressaltar les preguntes o activitats més importants per a l'avaluació.
- Treballar nous conceptes amb esquemes visuals, mapes conceptuals i murals interactius i/o manipulatius com a *mètode d'estimulació*.
- Proporcionar a l'alumne resums dels textos amb colors i imatges per tal de reforçar conceptes claus i estimular *la memòria*.
- Destacar els aspectes positius del seu treball. Fer servir el reforçament positiu per a incrementar la seva autoestima.
- Entendre que requereix més temps que els altres per a realitzar la mateixa tasca.
- Adaptació i aplicació de coneixements a situacions reals.
- Resumir i sintetitzar i facilitar l'expressió oral.
- Fomentar les habilitats interpersonals: exercici de rols (lideratge, organitzador, etc.) i expressar acords i desacords, resoldre conflictes, treballar conjuntament, mostrar respecte,
- Organització/gestió personal: planificació dels temps, distribució de tasques, etc.

4. Avaluació

- Utilitzar sempre que es pugui l'avaluació oral sobre l'escrita.
- No oblidar que també cal posar l'alumne en situacions d'avaluació "normalitzada" com la que realitzen la resta dels companys. En aquests moments **s'aconsella comentar amb ell tot sol novament les preguntes o exercicis realitzats**. Això completarà l'avaluació real dels seus coneixements.
- Evitar les preguntes tancades de si o no a classe. Emprar preguntes amb resposta oberta.
- Adaptar els exàmens o proves d'avaluació amb: Més temps i preguntes d'elecció múltiple.

- Fragmentar les instruccions. No gaires alhora.
- Evitar corregir-lo davant del grup. Eliminar correccions negatives, sí eptir la frase de forma correcta escurçant o ampliant el que es consideri necessari.
- Els tipus d'avaluació alternativa poden ser, entre altres, els següents:
 - ◆ L'avaluació dels coneixements per escrit es pot fer mitjançant preguntes que impliquen respostes de classificar paraules, emplenar amb vertader/fals, completar frases amb una o dues paraules, **en lloc de preguntes que exigeixen redactar frases llargues perquè l'alumne**, en estar pendent d'expressar els continguts, *dedica menys recursos a l'expressió escrita i comet errors ortogràfics*.
- Realitzar **exàmens orals complementaris**.
- Recolzar la pregunta amb imatges visuals si és possible.

- **Disseny d'exàmens (Exàmens adaptats):**
 - ◆ Redactar preguntes amb la lletra més gran si és necessari.
 - ◆ Afavorir exàmens amb enunciats curts. Fer preguntes tancades i curtes. Millor tipus test.
 - ◆ Assenyalar les paraules claus amb majúscula per a que entengui millor els enunciats.
 - ◆ No preguntar més d'una qüestió en la mateixa pregunta.
 - ◆ Redactar les preguntes més espaciades.
 - ◆ Assegurar-se de que entén el que llegeix i el que ha de fer.
 - ◆ Demanar-li aclariments orals quan no es comprèn allò que ha escrit per a comprovar que realment ho ha entès.

- Donar suport oral a les proves escrites: per part del professorat llegir en veu alta les instruccions específiques de cada prova i assegurar-nos que entén els enunciats.
- **No penalitzar els exàmens per l'estructura** a les matèries que no siguin de llengües. **Valorar el contingut de les respostes, més que l'ortografia o l'expressió.**
- **Criteris d'avaluació adaptats a les matèries de llengües.**
- **Adaptar criteris per l'assoliment de la competència lectora: Lectura comprensiva a classe, o llibre diferenciat adaptant-lo al seu nivell lector si es considera necessari.**
- Avaluar el procés d'aprenentatge per damunt del contingut del exàmens.

Informació complementària:

Dislèxia/ TEL

Les últimes investigacions sobre la Dislèxia estableixen que la causa d'aquesta és deguda principalment a un **problema a la ruta fonològica, és a dir, la dificultat resideix en l'associació dels lletres amb els seus sons (grafemes-*fonemes)**, model de dèficit fonològic. Per això, apareixen inversions o substitucions de lletres amb sons similars: v/b, i/ll, s/z/c, etc.

És per aquesta teoria de la ruta fonològica per la qual cosa molts experts considerin que el TEL i la dislèxia són diferents manifestacions del mateix dèficit neurològic subjacent. Bishop i Snowling (2004) proposen que els nens que presentin un dèficit fonològic relativament aïllat presentessin Dislèxia mentre que **si s'acompanya amb dificultats addicionals en el llenguatge oral, que afectin la morfosintaxi i/o la comprensió oral, la manifestació clínica serà el TEL.**

Per contra, altres autors defensen el model de dèficit múltiple, el qual enquadra els trastorns amb dèficit cognitiu com el TEL i la Dislèxia **dins d'un continu**, cosa que explicaria la seva comorbiditat i l'heterogeneïtat en els perfils cognitiu dels individus amb trastorn similar.